10.5.2024

Talousvaliokunnan asiantuntijakuuleminen ti 7.5.2024 asiassa VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Työ- ja elinkeinoministeriön vastauksia kirjallisiin kysymyksiin

Maahanmuutto

- **Mikä on talousennusteessa käytetty nettomaahanmuutto ja miten sen muuttuminen vaikuttaa muuhun ennusteeseen?**

  Valtiovarainministeriö toimittaa vastauksen.

- **Miten hallituksen maahanmuuttopolitiikan kiristysten/sopeutusten arvioidaan vaikuttavan nettomaahanmuuttoon?**

  Tilastokeskuksen ennakkotilastojen mukaan nettomaahanmuutto oli vuonna 2023 mittaushistorian korkein, 58 496 henkilöä. Nettomaahanmuuton kasvua selittää osin tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten kotikuntien saaminen ja siirtyminen väestötietojärjestelmän piiriin. Ukrainan kansalaisten maahanmuutto kasvoi edeltävään vuoteen nähden noin 18 000 henkilöllä. Myös työperhe- ja opiskelusyistä tapahtuva muutto pysyi korkealla tasolla. Vuonna 2022 nettomaahanmuutto oli 34 363 henkilöä ja vuonna 2021 22 905 henkilöä.

  Nettomaahanmuuttoon vaikuttavat Suomen ja ulkomaan kansalaisten maahanmuutto sekä maastamuutto. Sekä maahanmuuttoon että maastamuuttoon vaikuttavat tekijät ovat moninaisia. Esimerkiksi työperusteiseen maahanmuuttoon vaikuttaa ensisijaisesti työvoiman kysyntä sekä ulkomaisen työvoiman tarjonta. Näihin toimenpiteisiin voidaan vaikuttaa poliittisilla päätöksillä korkeintaan epäsuorasti.

  Kokonaisarviota hallituksen toimien vaikutuksesta nettomaahanmuuttoon ei ole tehty eikä tällaista arviota ole myöskään luotettavasti mahdollista tehdä. Esimerkiksi kansalaisuuden saamisen tiukentaminen voi vaikuttaa jonkin verran Suomeen kohdistuvaan maahanmuuttoon, mutta yksilön tasolla se on vain yksi muuttopäätökseen vaikuttava tekijä muiden joukossa. Maahanmuuttopolitiikan tiukentaminen kokonaisuudessaan tarkoittaa, että tällaisia muuttopäätöksiin vaikuttavia tekijöitä on useita, mutta näiden vaikutusten tarkempi kvantifioiminen ei ole mahdollista.

  Suhteessa viime vuosien nettomaahanmuuton määriin, hallitusten toimien välitön vaikutus nettomaahanmuuttoon arvioidaan melko vähäisiksi. Esimerkiksi

pakolaiskiintiön lasku 850 henkilöstä 500 henkilöön, vähentää vuotuista nettomaahanmuuttoa noin 350 henkilöllä. 1 600 euron tulorajan asettaminen puolestaan vähentää Suomeen kohdistuvaa työperusteista maahanmuuttoa ennakkoarvioiden mukaan joillain sadoilla henkilöillä vuodessa riippuen siitä, miten tulorajaa tullaan muuttamaan tulevaisuudessa asetuksella. Koska nettomaahanmuuttoon vaikuttavat laajalti myös muut tekijät kuin hallituksen toimet, voivat tulevien vuosien nettomaahanmuuton määrät olla nykyistä matalampia tai korkeampia.

- **Mikä on vuositasolla arvioitu nettosäästö maahanmuuttoon tehtävillä muutoksilla, jos mahdollisia negatiivisia vaikutuksia maahanmuuton määrään ei oteta huomioon?**

  Maahanmuuttoa ja kotoutumista koskevien muutosten nettosäästöjä voidaan arvioida momenttikohtaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriön momenttien osalta seuraavista muutoksista on tehty taloudelliset arviot hallitusohjelmaa tai kehysriihtä varten:

Päätös	**TEM momentti**	**Arvion lähde**	**Summa (€)***
Parannetaan maahanmuuttajaäitien asemaan osana kotoutumispalveluiden kokonaisuudistusta.	32.50.03	Hallitusohjelma	-5 000 000
Lasketaan pakolaiskiintiö 500 henkilöön vuodessa	32.50.30	Hallitusohjelma	23 000 000
Lyhennetään kotoutumisen edistämisestä kunnalle ja hyvinvointialueelle maksettavan laskennallisen korvauksen maksuaikaa nykyisin kolme vuotta maksettavassa korvauksessa kahteen vuoteen ja nykyisen neljä vuotta maksettavassa korvauksessa kolmeen vuoteen	32.50.30	Hallitusohjelma	17 000 000
Lasketaan kotoutumislain mukainen aikuistumisen tuen saamisen ikäraja samalle tasolle kuin lastensuojelun jälkihuollossa (25 v. > 23 v.	32.50.30	Hallitusohjelma	800 000
Alennetaan tulkitsemisesta aiheutuvien kustannusten korvaustasoa samassa yhteydessä jossa tulkitsemisen kustannukset sisällytetään osaksi laskennallista korvausta	32.50.30	Hallitusohjelma	3 000 000
Talent Explorer: Lakkautetaan rahoitus vuonna 2026 rahoitusta asteittain alentamalla.	32.20.40	Hallitusohjelma	7 000 000

Lakkautetaan Talent Hub-toiminnan rahoitus.	32.20.40	Hallitusohjelma	1 000 000
Vahvistetaan kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuutta työpaikoilla.	32.30.51	Hallitusohjelma	-2 000 000
Toteutetaan kotoutumispalvelujen uudistus, jossa järjestelmää tehostetaan ja rahoitus kootaan yhteen kanavaan.	32.30.51	Hallitusohjelma	15 000 000
Lisätään ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta.	32.30.51	Hallitusohjelma	-1 000 000
Alennetaan kotoutumiskoulutuksen korvausta vastaamaan laskeneita kustannuksia.	32.50.30	Kehysriihi	3 600 000
Laskennallisen kuntakorvauksen alentaminen 100 euroa/v., 18 vuotta täyttäneet.	32.50.30	Kehysriihi	900 000
Lyhennetään toimeentulotuesta aiheutuneiden kustannusten korvausaikaa	32.50.30	Kehysriihi	16 000 000
YHTEENSÄ			**79 300 000**

*Summat on ilmoitettu vuoden 2028 tasolla. Säästöt voivat kohdentua usealle eri momentille.

Yhteensä työ- ja elinkeinoministeriön momenteille kohdistuville muutoksille on arvoitu 79 300 000 euron nettosäästöt. Hallituksen toimilla on kuitenkin vaikutuksia myös muiden ministeriöiden hallinnonaloilla.

T&K ja yritystuet

- **Miksi yritystukien tutkimusjaosto on lakkautettu? Millainen säästö tällä saadaan?**

Työ- ja elinkeinoministeriö on päättänyt lakkauttaa yritystukien tutkimusjaoston osana työ- ja elinkeinoministeriön säästötoimia liittyen valtion tuottavuusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutuksiin. Tutkimusjaoston toiminta ei ole valtioneuvoston näkökulmasta täysin välttämätöntä ministeriön tukemana toimintana. Ministeriö arvioi, että yritystukia koskeva tutkimus jatkuu myös kilpaillun rahoituksen avulla, vaikka tutkimusjaoston toiminta ei jatkuisi erillisenä työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamana toimintona. Riippumattomia yritystukia koskevia tutkimuksia tehdään mm. yliopistojen ja tutkimuslaitosten toimesta. Talouspolitiikan arviointineuvosto arvioi hallituksen talouspolitikan onnistumista ja tähän luettaneen kuuluvaksi myös yritystuet yhtenä talouspolitiikan keinona. Lisäksi Valtiontalouden tarkastusvirasto on tehnyt tuloksellisuustarkastuksia, joiden kohteena on aika ajoin ollut myös yritystuet, esimerkiksi koronatukien kohdentumista ja hallinnointia koskeva tutkimus sekä EU:n elpymis-

ja palautumissuunnitelman toimeenpanoa koskeva tutkimus. Osana toiminnan vaikuttavuuden arviointia ja kehittämistä ministeriöt ja virastot tilaavat jatkossakin tutkimuksia ja selvityksiä myös yritystukiin liittyen.

Vuosittainen säästö on noin 200 000 euroa.

- **Miten t&k -rahoituksen ja yritystukien vaikuttavuus ja seuranta järjestetään jatkossa?**

  Vaikuttavuustutkimuksia on tehty myös Suomessa enenevässä määrin kontrafaktuaalimenetelmillä, joiden soveltamista Euroopan komissio edellyttää yli 150 miljoonan euron suuruisilta tukiohjelmilta. Yritystukia ja niiden vaikuttavuutta koskevan tutkimuksen arvioidaan jatkuvan laadukkaana myös tulevaisuudessa, kuten jo ennen yritystukien tutkimusjaoston perustamista vuonna 2019.

- **Miksi yliopistojen rahoitus laskee, vaikka T&K-rahoitus kasvaa? Miten 50% koulutustasotavoite saavutetaan JTS:n toimilla?**

  Valtiovarainministeriö toimittaa vastauksen.

- **Paljonko suorat ja epäsuorat yritystuet kasvavat nettona vuonna 2025? VM vastaa**

  Valtiovarainministeriö toimittaa vastauksen.

- **Miten Business Finlandin avustukset suuntautuvat perustutkimukseen? Miten ne suuntautuvat korkeakouluille? Mitä BF karsii yritystuista leikattaessa?**

  Business Finland toimittaa vastauksen.

- **Miten ehkäistään, ettei kasvupaketin investointien verokannustin kohdistu hankkeisiin, jotka toteutuisivat joka tapauksessa?**

  Valtiovarainministeriö toimittaa vastauksen.

- **Mihin perustuu LUMI-supertietokoneen 250 miljoonan euron kustannusarvio ja miten Suomen rahoitusosuuden 5-kertaistuminen vaikuttaa käyttöosuuteen?**

Valtiovarainministeriö toimittaa vastauksen.

- **Miksi post doc -rahoitus on varattu nimenomaan tutkimuslaitoksille?**

  Valtiovarainministeriö toimittaa vastauksen.

- **Mitä tarkoitetaan biotalouden t&k:n edistämisellä, johon varattu 4 miljoonaa euroa? Miksi erillään muista?**

  Valtiovarainministeriö toimittaa vastauksen.

Luvitus

- **Miten leikkaukset valtionhallinnosta vaikuttavat investointien luvitukseen? Kuinka suuria vähennyksiä henkilöstöön arvioidaan tarvittavan ja kuinka paljon tämä kasvattaa viivettä lupakäsittelyissä?**

  Valtiovarainministeriö toimittaa vastauksen.